

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT PROCESS OF GREAT TEACHERS IN BASIC EDUCATION SCHOOLS

ดวงพร ดุษฎี¹, บรรจง เจริญสุข², วันชัย ธรรมสังจักร³

Duangporn Dussadee, Bunjong Charumsuk, Wanchai Dhammasaccakarn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : เป็นการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา (A phenomenological study) เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นครูที่ได้รับรางวัลครูสอนดี จากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ในเขตภาคใต้ตอนบน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 8 ราย และกลุ่มบุคคลแวดล้อมอีก 24 ราย รวมทั้งหมด 32 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตจากการไปเยี่ยมบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกหมวดหมู่ 4 ความ ถอดรหัส สังเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีมี 9 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์บริบทแวดล้อมทั่วไป 2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรให้ถ่องแท้ 3) วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ 5) พัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ 6) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ 7) วัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง 8) ทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ 9) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา
ครูสอนดี

¹ นักศึกษานิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Abstract

The objectives of this study were : The development of learning management process of great teachers in basic education schools : This was a phenomenological study. The selection criteria key informants who were rewarded as great teachers from Office for Promotion of the Learning Society and the Quality of Youth in the upper south region. Classified by eight learning areas of 8 teachers and a group of 24 associated stakeholders in a total of 32 informants. Data was collected based on interviewing and observations on visits. The data were analyzed by using content analysis, identification, interpretation, decoding, synthesis, and verify the triangulation.

The results showed that : The development of learning management process of great teachers which had 9 steps as follows 1) To assess general surrounding contexts 2) To study and analyze curriculums thoroughly 3) To plan learning management systematically 4) To employ new learning management strategies 5) To develop new media innovations 6) To provide learning environment 7) To assess and evaluate authentic learning achievement 8) To do classroom action researches to address and develop students continuously and 9) To create learning networks.

Keywords : The development of learning management, A phenomenological study, Great teachers

บทนำ

ภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคที่โลกไร้พรมแดน เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถติดต่อถึงกันได้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์ความรู้ของโลกขยายขอบเขตเพิ่มพูนขึ้นแบบทวีคูณ ในลักษณะ Exponential และถูกกระจายออกไปทั่วโลก

อย่างไร้พรมแดน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information And Communication Technology) จึงส่งผลสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่มีวันหยุดนิ่ง สังคมโลกกลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ของศักราชทางการศึกษา จึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยพึงตระหนักว่า คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก (Unesco,1996)

จากการศึกษาที่ยอมรับกันว่าเป็นการสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของคนได้นั้น คือ การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสรับรู้ เพิ่มพูนปัญญาและประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยปราศจากข้อจำกัด ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ และอื่นๆ โดยไม่จำกัดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้งในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ความรู้ ในทุกระดับ ในลักษณะที่เรียกว่า Constructionist เพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาในยุคสมัยนี้เป็นจริงได้ (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2553)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2559 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 จึงได้วางแนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นการมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนทั้งมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ที่มีคุณภาพอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ข้าวงาน)

รัฐมนตรี, 2556) ที่ต้องการให้พัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างเร่งด่วน โดย 1 ในนโยบายเร่งรัด คือ ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันและรองรับหลักสูตรใหม่ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และมาตรฐานวิชาชีพครู (คุรุสภา, 2556) ตามที่คุรุสภากำหนด

แต่จากผลการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศแล้ว พบว่าการจัดการศึกษาของไทยใช้งบประมาณสูงมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับด้อยกว่าทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันนานาชาติของ IMD (International Institute for Management Development) ประเมินด้านการศึกษามาพร้อม ปี 2556 การศึกษาของไทยมีคุณภาพอยู่ในลำดับที่ 51 จาก 60 ประเทศ คุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาอยู่อันดับ 7 ของอาเซียน สูงกว่าเวียดนาม กัมพูชา และพม่า (ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. เวลดีอีโคโนมิกฟอรัม, 2556) ตลอดจนทั้งองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือ OECD (Organization for Economic co-Operation and Development) ที่ได้ริเริ่มโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA (Programme for International Student Assessment) เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกทั่วโลก เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนของนักเรียนไทยกับนักเรียนในประเทศอื่นๆ พบว่า เด็กไทยมีคะแนนผลการประเมิน PISA ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ PISA 2003, 2006, 2009 และประเทศไทยได้เห็นแนวโน้มผลการประเมินที่สูงขึ้นอย่างชัดเจนใน PISA 2012 แต่คะแนนเฉลี่ยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในประเทศเอเชียตะวันออก ซึ่งกลุ่มโรงเรียนที่มีส่วนทำให้คะแนนของนักเรียนไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็นกลุ่มโรงเรียน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า สถานศึกษา ครู นักเรียน ที่ได้

มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ดี มีสัดส่วนต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และยังมีอีกส่วนหนึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุง คุณภาพการศึกษายังมีความแตกต่างกันสูง (วิทยากร เชียงกูล, 2551) สอดคล้องกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2553) ได้สรุปว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว คุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 สถานศึกษามีหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพียงร้อยละ 36.50 และครูมีความสามารถด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพียงร้อยละ 34.20 ที่อยู่ในมาตรฐานระดับดี สอดคล้องกับการประเมินผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554 ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพการศึกษาของไทยมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่อยู่ในระดับเดียวกัน

จึงทำให้เกิดความท้าทายด้านการศึกษา ในการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมตามกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะครูผู้ซึ่งมีบทบาทโดยตรงจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ที่จำเป็นสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเกิดจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 16-21)

ดังนั้นครูจึงจัดว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) ที่มีความสำคัญมากต่อสังคมที่เป็นตัวแทนหลักของการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมฐานความรู้ เป็นอาชีพที่สร้างคนให้เป็นคน เพราะว่ามันุษย์เท่านั้นที่จะสอนความเป็นมนุษย์ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาเยาวชนผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการศึกษา

แต่ปัจจุบันพบว่า ความเป็นครูในสังคมไทยกำลังเผชิญกับคำถามจากสังคมหลายด้าน ทั้งคุณภาพของผู้ที่มาเรียนวิชาชีพครู หลักสูตรวิชาชีพครูในสถาบันที่ผลิตครู คุณภาพของบัณฑิตครูเมื่อจบการศึกษา รวมถึงการพัฒนาครูที่ยังไม่ถูกปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่น ลักษณะของพลเมืองในอนาคตที่ประเทศต้องการเป็นอย่างไร ครูต้องจัดการเรียนรู้อย่างไร และจะพัฒนาครูอย่างไร จึงควรต้องมีการปรับตัวอุปสรรคของการผลิตและพัฒนาครู โดยมุ่งเน้นให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนและสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ครูจึงจำเป็นต้องมีความตระหนักในการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองที่ยั่งยืน ถึงแม้ว่าครูจะมีความรู้ความสามารถเพียงใด แต่ถ้าครูขาดความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ก็ไม่สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการยกระดับการศึกษาจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาครูเป็นสำคัญ เพื่อให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติ

จึงส่งผลให้ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2555 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทยเพื่ออนาคตคนไทยที่เท่าเทียมและเป็นธรรม จึงทำให้เกิดโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ เชิดชู ยกย่อง ครูสอนดี และการสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพให้กลุ่มเด็กและเยาวชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ทางสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) จึงได้ค้นหาและส่งเสริมสนับสนุน ยกย่อง ครูสอนดีทั้งครูที่สอนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาโดยอาศัยแกนกลางในการขับเคลื่อนการศึกษาในรูปแบบใหม่ จากการประสานภาคประชาสังคม คือ ชุมชน และท้องถิ่นทั้งในระดับจังหวัดและเขตเมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการ เพื่อการคัดเลือกครูสอนดีและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนภารกิจ และมี

เจตนารมณ์ค้นหานวัตกรรมการคัดสรรครูสอนดีที่มี Best Practices มีความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง รวมทั้งสร้างกลไกการสนับสนุนให้ครูสอนดีได้มีกำลังใจ ต่อการพัฒนาตน รวมทั้งขยายเครือข่ายสู่เพื่อนร่วมอาชีพ และเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ต่อไป (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555 : 4-5)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลครูสอนดี ตามโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ เชิดชู ยกย่อง ครูสอนดี และการสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพให้กลุ่มเด็กและเยาวชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูสอนดี และนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้เป็นครูสอนดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้
เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ครูสอนดีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (A phenomenological) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัยตามแนวคิดของ Husserl (1997) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ชีวิตของบุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้น ซึ่งมีการรับรู้ตามมุมมองในฐานะของผู้ที่มีประสบการณ์ตรง โดยศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีของกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลในโครงการสังคมไทย

ร่วมกันค้นคว้าให้ศิษย์ เชิดชู ยกย่อง ครูสอนดี รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มครูสอนดีที่ได้รับรางวัลครูสอนดี จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในเขตภาคใต้ ตอนบน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 ราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ชั้น ชั้นแรก เป็นการเขียนบรรยายข้อมูล ด้วยแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ซึ่งมีข้อความ นำร่องจำนวน 5 ข้อ โดยผู้วิจัยจัดส่งไปทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่งและนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และชั้นที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบกับการสังเกต (Observation) ซึ่งข้อคำถามในการสัมภาษณ์ได้มาจากคำตอบของข้อคำถามปลายเปิดของผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำไปสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยเดินทางลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูสอนดี โดยเลือกแบบเจาะจงจนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเยี่ยมบ้าน เพื่อจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างครอบคลุม ชัดเจน และลึกซึ้งมากขึ้น แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำแนกหมวดหมู่ ทัศนคติ ความ ถอดรหัส สังเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้มี 9 ขั้น ดังนี้

- 1) วิเคราะห์บริบทแวดล้อมทั่วไป 2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรให้ถ่องแท้ 3) วางแผนการจัดการเรียนรู้ 4) เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ 5) พัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ 6) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ 7) วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง 8) ทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 9) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์บริบทแวดล้อมทั่วไป หมายถึง ครูต้องวิเคราะห์สถานที่ ห้องเรียน และตัวผู้เรียน โดยครูต้องศึกษาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรค ของสถานที่ ห้องเรียนว่ามีความพร้อมเพียงใด ควรปรับปรุงพัฒนาเรื่องใดบ้างและศึกษาวิเคราะห์ตัวเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐาน และจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม

2. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรให้ถ่องแท้ หมายถึง บทบาทหน้าที่ของครูที่จะต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทุกกระบวนการ ตั้งแต่วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย โครงสร้างเวลาเรียน สาระการเรียนรู้ มาตรฐาน ตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากหลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนแสงเทียนนำทางสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้ การที่ครูเข้าใจและรู้รายละเอียดของหลักสูตร จะส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่หลักสูตรวางไว้ และการจัดการเรียนรู้นั้นจะเป็นสิ่งที่ตอบเจตจำนงความต้องการของสังคม

3. วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ หมายถึง ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ตามลำดับขั้นตอน เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีการนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติที่ดีต้องเป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้นั้นถือเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในบรรดากระบวนการทั้งหมด ครูจำเป็นต้องลำดับขั้นให้ชัดเจนว่าจะสอนอะไรก่อน สอนอะไรหลัง แต่แผนการจัดการเรียนรู้ก็ควรมีความยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์จริง สามารถปฏิบัติกิจกรรมในแผนนั้นได้อย่างครบถ้วน ทั้งเนื้อหาและเวลา และครูต้องมีความมั่นใจที่จะเผชิญกับสถานการณ์ในชั้นเรียนได้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหวังกและแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ จะต้องส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัด

4. เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ หมายถึง ครูเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไปในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ใช้หลักจิตวิทยา และแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ โดยคอยกระตุ้นให้เด็กฯ รู้สึกถึงความต้องการของตน สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนกับชีวิตประจำวันเข้าด้วยกันได้อย่างสมดุล ฝึกให้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดทุกรูปแบบให้มองกว้างและมองไกล ให้เข้าใจว่าความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในเฉพาะหนังสือหรือในชั้นเรียนเท่านั้น ครูต้องเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ให้นักเรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง ลงมือทำจริงด้วยตนเอง ทำให้เกิดความชำนาญในเรื่องที่สนใจ นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เพื่อให้มีสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตร ได้แก่

ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. พัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ หมายถึง การดำเนินการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ ให้ทันสมัย มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ได้เต็มศักยภาพ

6. สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้และสนุกสนาน ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere) และบรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere) ซึ่งบรรยากาศทางกายภาพ คือ การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด น่าอยู่ มีสื่อการเรียนรู้ที่ครบครัน พร้อมทั้งจะส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน การอาศัยความร่วมมือในการสร้างบรรยากาศทางกายภาพจากผู้เรียนถือเป็นอีกหนทางหนึ่งในการทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบ และต้องการจะอยู่ในชั้นเรียน เพราะได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รูปแบบของชั้นเรียน ด้านบรรยากาศทางจิตวิทยา คือ บรรยากาศทางด้านจิตใจที่ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น มีความสบายใจ มีความปลอดภัย มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเป็นกันเอง ครูควรมีอารมณ์ขัน ควรเล่าเรื่องตลกให้นักเรียนฟังบ้าง เพราะอารมณ์ขันจะช่วยคลายกำแพงระหว่างครูกับผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดีได้

7. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง ครูต้องมีการประเมินการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน อย่างหลากหลายวิธี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตัวครู และร่วมกันประเมินสื่อ นวัตกรรมด้วย เพราะทั้งสามประการนั้นส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

8. ทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและพัฒนา หมายถึง การวิจัยที่ครูทำเพื่อแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของผู้เรียนบางคน บางกลุ่ม หรือทั้งหมด เพื่อนำไปสู่

การแก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และเป็นการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้ดียิ่งขึ้น หรือนำไปสู่ความเป็นเลิศและมีอิสระทางวิชาการ

9. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การประสาน การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น หรือหน่วยงานองค์กรอื่นๆ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานเพื่อกระจายความรู้ให้กว้างขวางมากขึ้น และผู้สนใจจะได้นำสิ่งที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษากการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี พบว่าการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี ทั้ง 8 ราย สะท้อนให้เห็นที่สอดคล้องกันว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์บริบทแวดล้อมทั่วไป 2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรให้ถ่องแท้ 3) วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ 5) พัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ 6) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ 7) วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง 8) ทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 9) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียน ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยมีครูในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงประเด็นดังนี้ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถ่องแท้ วางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เพื่อการเรียนรู้และสนุกสนาน มีการประเมินการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ญัษฐภรณ์ หลาวทอง และ

ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) และประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ของ ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง (2554) ซึ่งพบเรื่องแก่นของจิตวิญญาณในประเด็นด้านการมีอุดมการณ์และเป้าหมายในชีวิตเพื่อเด็กเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและนำไปสู่พฤติกรรมกาปฏิบัติค่อนข้างชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนข้อค้นพบในเรื่อง การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูโดยตรง พบว่าประเด็นของการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตานี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษามาก่อนในหลายประเด็นย่อย ได้แก่ยึดหลักความเสมอภาคและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียม ในการศึกษาการพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูของ ญัฐภรณ์ หลาวทองและปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ของ ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง (2554) นอกจากนี้ข้อค้นพบ การวางแนวทางการสอนดี ซึ่งเป็นความหมายสำคัญของการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี คือครูต้องดำเนินการวางแนวทางการสอนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบตามกระบวนการ ดังนี้ วิเคราะห์บริบทแวดล้อม วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 วางแผนการจัดการเรียนรู้ เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และสนุกสนาน มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนตามสภาพจริง ทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและวางแผนพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่แต่ผู้สนใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยครูจะต้องมีบทบาทในฐานะผู้จัดการ คือเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคน รอบด้าน จัดการด้านแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมสนับสนุน ให้การส่งเสริม หรือการสร้าง ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น บริหารชั้นเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบหรือวิธีการ จัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้เรียน เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สื่อสารชัดเจน สร้างระบบควบคุมดูแลด้วยความ เป็นธรรมและเป็นประชาธิปไตย และสอดคล้องงานวิจัยของเรื่องการพัฒนาตัว บังชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ อภาภรณ์ ราชพัฒน์ (2554) และ ตามทัศนะของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบการเป็น แบบอย่างทางการสอนของครูว่าครูต้องเตรียมตัวสอนมาอย่างดีหรือวางแผนการสอน อย่างดี จากข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้ทราบถึงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของ ครูสอนดี โดยใช้เทคนิคที่หลากหลายขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ความสอดคล้องของเนื้อหา ความเหมาะสมกับผู้เรียน ความรู้ ความสามารถ และ ความถนัดของครู แต่เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะกระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นด้านสติปัญญา ตามแนวคิดทฤษฎี การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทิศนา ข้ามมณี (2555 : 90-96) ทฤษฎีนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้สอน จะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝน การสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ทักษะต่างๆจะต้องมีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้ และแก้ปัญหาได้จริง ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) ผู้เรียน จะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมาย ให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เป็นของจริง และมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูก กับสิ่งนั้นๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น ผู้สอน จะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Socio Moral) ให้เกิดขึ้น โดย

ผู้เรียนจะต้องมีโอกาเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้จะต้องเปลี่ยนจากการให้ความรู้ (Instruction) ไปเป็นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construction) ต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปในทางที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้คำปรึกษาแนะนำทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนต้องมีความเป็นประชาธิปไตย และมีเหตุผลในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน การประเมินผล ควรมีลักษณะที่ยืดหยุ่นในแต่ละบุคคล โดยใช้วิธีการหลากหลาย อาจเป็นการประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (Portfolio) รวมทั้งการประเมินตนเองด้วย การวัดผลต้องอาศัยบริบทจริงที่มีความซับซ้อน เช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยบริบท กิจกรรม และงานที่เป็นจริง การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีที่จำเป็นต้องจำลองของจริงก็สามารถทำได้และเกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ในโลกของความเป็นจริง (Real World Criteria) ด้วย และสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555 : 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ และมีการสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลายวิธี โดยอาศัยความรู้ในหลายๆด้าน ทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนทั้งทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ค้นพบการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่เป็นครูต้นแบบที่ได้รับรางวัลครูสอนดี ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ดังนั้นข้อค้นพบที่ได้สามารถถอดความหมายของพฤติกรรมการทำงานที่แสดงถึงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังตัดสินใจเข้าสู่อาชีพครู และบุคลากรในวิชาชีพครูทั้งที่เริ่มปฏิบัติงาน และกำลังพัฒนางาน เพื่อที่จะได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานที่ดีได้

2. จากการวิจัย พบว่าการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดี ทำให้อธิบายถึงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูในลักษณะที่เป็นรูปธรรมได้มากขึ้น จึงสามารถจะนำข้อค้นพบดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกครูที่เป็นต้นแบบครูสอนดีได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะกับกลุ่มครูที่ได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับรางวัลครูสอนดี ตามโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ เขตฯ ยะเย่องครูสอนดี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะเขตภาคใต้ตอนบนเท่านั้น ดังนั้นใน

การศึกษาค้างต่อไป ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และรวมทั้งบริบทของการปฏิบัติงานที่แตกต่างเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ด้านคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีเพิ่มมากขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งพรรณนาประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีในกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลครูสอนดี ตามโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ เขตสุขภาพย่ง ครูสอนดี ครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลในโครงการอื่นๆ ด้วย เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษา

3. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาดัวยระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวปรากฏการณ์วิทยา โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อบรรยายประสบการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเป็นหลัก ซึ่งเป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้นในการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของครูสอนดีครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาดัวยระเบียบวิธีวิทยาที่แตกต่างออกไป ซึ่งอาจจะได้ข้อค้นพบในมุมมองที่แตกต่าง หรืออาจจะทำการศึกษาแนวทางของวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อการวิเคราะห์สาเหตุและผลเพื่อยืนยันผลจากการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **อย่างไรจึงเรียกว่าครูสอนดี**. [Online]. Available : <http://www.kriengsak.com/node/377> [2555, กุมภาพันธ์ 27]
- คณะกรรมการการพัฒนาศาสตร์ธุรกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559**. [Online]. Available : <http://www.nesdb.go.th>. [2556, ตุลาคม 5]
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2553). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2553)**. [Online]. Available : <http://www.kroobannok.com/27638> [2553, สิงหาคม 5]

_____. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.** สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ

_____. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ณัฐกรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). **การพัฒนาแบบวัดจิต วิญญาณความเป็นครู.** รายงานฉบับสมบูรณ์. มูลนิธิสดี-สฤณีวงศ์.

ทศนา เขมมณี. (2551ก). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

_____. (2551ข). **รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย.** (พิมพ์ ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : แอคทีฟ พริ้นท์.

_____. (2555). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2554). **ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มิจิตวิญญาณ ความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา.** ปรินญาวิทยาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, ศูนย์. (2556). World economic forum : WEF [Online]. Available <http://thaipublica.org> 2013 [October,10,26]

ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ศูนย์. (2555). **สารสนเทศ.**

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

รัฐมนตรี, สำนักงาน. (2553). **กรมเห็นชอบแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง**

(พ.ศ. 2552-2559). [Online]. Available <http://www.moe.go.th/webasm/>

2010/jan/003.html [2555, สิงหาคม 20]

_____. (2556). **8 นโยบายการศึกษา “จาตุรนต์ ฉายแสง”.** [Online]. Available :

<http://www.moe.go.th/webasm/2013/jul/212.html>. [2556, ตุลาคม 26]

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. (2553).

คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ : แมทซ์พอยท์.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2548). **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2553). **มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ:มาตรฐานวิชาชีพครู.** [Online].

Available : <http://e-book.ram.edu/e-book/c/CU503/CU503-4.pdf> [2558,

มีนาคม 15]

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา**

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-

2554 ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทยทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-**

2561). กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค

_____. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559).**

กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 5).**

กรุงเทพฯ : ตลาดา พับลิเคชั่น.

- วิทยากร เชียงกุล. (2551). รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2550/2551 ปัญหา **ความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย**. [Online]. Available : <http://witayakornclub.wordpress.com> [2555, สิงหาคม 20]
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2553). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553**. [Online]. Available : http://www.myfirstbrain.com/teacher_view.aspx?ID=88997 [2558, มีนาคม 4].
- _____. (2555). **คุณลักษณะของครูที่ดีจากการศึกษางานวิจัย กลุ่มการศึกษาทั่วไป** (Online). Available : www.ru.ac.th [2558, มีนาคม 13]
- ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.), สำนักงาน. (2553). **คู่มือการคัดเลือกครูสอนดีและครูผู้รับทุนครูสอนดี ประจำปี 2554 เพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิรูปประเทศ ในโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ เขตชู ยกย่อง “ครูสอนดี”**.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2553). **วิกฤติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2553). **การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ** ในสุดาพร ลักษณะียนาวิน (บรรณาธิการ). (2553). **การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- อาภรณ์ ราชพัฒน์. (2554). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Husserl, E. (1997). **Thing and Space : Lecture of 1970**. Translated and edited by Richard Rojcewicz. Dordrecht and Boston, Massachusetts : Kluwer Academic Publishers.

Unesco. (1996). Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-First Century. [Online]. Available : <http://www.unesco.org/> [2015, March 4]